

תייר יהודי-גרמני שבא לביקור בארץ גויים לצה"ל בניגוד לרצונו, מאשים:

אינני רוצה לשרת בצה"ל. אינני ישראלי. אני לא יודע מילה אחת בעברית. אני אזרח גרמני. אין לי שום קשר ושום רגשות למדינת-ישראל. אבל מדינת ישראל מכריחה אותי למלא את "חובתי היהודית". פשוט חספו אותי לצה"ל וגייסו אותי בכוח בניגוד לרצוני. רודולף איזק שוורצבוים, 18, הצעיר שהשמיע הצהרה זו, משרת מזה כשבועיים כחייל בצה"ל. פרשת גיוסו מזכירה במידה מסוימת את שיטות הגיוס ברוסיה הצאריסטית, כאשר "מגייסים" היו עוברים בקהילות היהודיות וחוטפים צעירים יהודים לעבודת הצבא. מעבר להיותו טרגדיה אישית של צעיר יהודי, שנקלע במיקרה

הנאהבים ששוטגארט

רודולף שוורצבוים (במדי צה"ל) וקורטה רוזל, הגיעו לישראל אחרי שהוריו היהודים של הצעיר התנגדו לאהבתו לצעירה הגרמניה הנוצרית. עתה גויס רודולף בניגוד לרצונו לצה"ל ואילו קורטה עומדת בפני גירוש מהארץ. סיפורם מהווה סיפור רומיאו ויוליה נוסח 1973.

לישראל בתקופת מלחמת יום-הכיפורים, היא חושפת גם מציאות מורח של "מילכוד 73" נוסח ישראל, המבוצע בחוק לפי חוקיה ותקנותיה של מדינת-ישראל.

רודולף נולד למישפחה יהודית בגרמניה לפני 18 שנה. אמו, פולה אברמוביץ, עלתה לישראל מפולין אחרי מלחמת העולם, ירדה מהארץ בשנת 1953. בגרמניה נישאה לאברהם שוורצבוים, בעל חנות לבגדי-נשים בעיר שטוטגארט. נולדתי כיהודי-גרמני, אני נושא דרכון גרמני ואני בעל אזרחות גרמנית. מעולם לא היה לי כל קשר לישראל. אמי אפילו לא סיפרה לי על תקופת היחיד שלו לישראל, לפני שנולדתי. סיפר רודולף, הקשר היחיד שלו לישראל היה בעובדה שכמה מבני המשפחה מתגוררים בישראל. בהיותו ילד, בא מיסטר פעמים עם הוריו לבקרם.

רודולף סיים את לימודיו התיכוניים והתכונן להמשך בלימודי עתונאות באוניברסיטה. אבל לפני מיספר חודשים פרץ משבר בינו לבין הוריו. הוא התאהב בצעירה גרמניה, קורטה רוזל, בת עיר קטנה בגרמניה שבאה לשטוטגארט כדי לעבוד שם. הצרה היתה שקורטה היתה מבוגרת מעט מרודולף ומה שיותר חשוב — היא היתה נוצרית. כאשר נודע להוריו של רודולף על יחסיו עם הצעירה הגרמניה הנוצרית, הם פקדו עליו לנתק את קשרי עימה. אהבתו של רודולף היתה חזקה ממיצוות הוריו. כנאהבים צעירים ורומנטיים, הגיעו רודולף וקורטה למסקנה שבשנות ה-70 של המאה ה-20 אין מקום לפרשה נוספת נוסח רומיאו ויוליה. הם החליטו לברוח יחד מבתיהם ומגרמניה, לצאת למקום שם לא יפריעו איש, לאהבתם. מאחר שלא היתה בידיהם אמצעים כספיים, החליטו לצאת לישראל, להתנדב ל־עבודה באחד הקיבוצים עד אשר תיפסק התנגדות הוריו של רודולף ליחסיהם.

קורטה הגיעה ראשונה לארץ, כמתנדבת, שהתה בקיבוץ מירוע בעמק-ירזעאל. רודולף הגיע לארץ בי עקבותיה והצטרף אליה. שניהם הגיעו לארץ כתיירים עם דרכונים גרמנים, בהם הוטבעו אשרות-כניסה של מדינת-ישראל. אבל לפני כחודשיים קיבל רודולף מכתב ממשרד הפנים הישראלי, נאמר בו כדלהלן: "לפי הודעת תחנת ביקורת הגבולות נכנסת לארץ ביום 8.7.73 על-פי אשרה הורישו לשירות ביקור שניתנה לך בתחנת-הגבול בדרכונך הזר. אנו מפנים את תשומתי לבך כי בדיקת האזרחות שנערכה לגביך מראה כי הינך אזרח ישראלי ומודיעים לך בזה כי היה עליך להכנס לישראל במימך נסיעה ישראלי ובמעמד של ישראלי חוזר."

רודולף, שאינו יודע עברית, לא הבין את הכתוב

במכתב. אבל אחרי בירורים הסתבר לו כי לפי החוק הישראלי הוא נחשב כאזרח ישראלי בעל נתינות כפולה. שמספר הזהות שלו הוא 1320275. "אף אחד לא סיפר לי מעולם כי אני אזרח ישראלי", אמר רודולף. לא קיבלתי שום הודעה על כך ולא ביקשתי זאת מעולם. לא חתמתי על שום מיסמך של מדינת-ישראל ולא היתה לי אף פעם בחיי כוונה להיות אזרח ותושב בישראל. פשוט באתי, בגלל הנסיבות המיוחדות, לביקור בארץ כתייר. כל טענותיו של רודולף היו מדויקות ונכונות. אבל הוא לא ידע פרט חשוב אחד: לפי חוק האזרחות הישראלי נחשב רודולף שוורצבוים, כמו מאות אלפי

"צה"ל חתוף אותי!"

יהודים אחרים בעולם שלא נולדו בישראל ושלא ביקרו בה בחייהם, כאזרח ישראלי בעל נתינות כפולה. מבחינת החוק היבש נחשב רודולף לאזרח ישראלי לכל דבר, עליו מוטלות כל חובות אזרחי ישראל. למה? מפני שאמו היתה בשעתו אזרחית ישראלית ובשעה שירדה מהארץ לא דאגה לבטל את אזרחותה הישראלית. אפילו לא היה רודולף בא לישראל, הרי מבחינת החוק הישראלי היו גם ילדיו, נכדיו וניניו, שהיו נולדים בגרמניה בבחינת אזרחים ישראליים. די בעובדה שמי שהוריו של יהודי שנולד באיוה מקום בעולם הוא אזרח ישראלי, כדי להוריש מעמד זה לבניו, נכדיו וניניו עד מאה דורות ויותר.

המאהבת היצטוותה לעזוב!

רודולף לא ייחס חשיבות לדבר ולא הבין את משמעות החוק שיום אחד קיבל גם הודעה כי עליו להתיצב בלישכת הגיוס בחיפה כדי להתגייס לצה"ל. הוא חשב שנפלה כאן איוו אי-הבנה, אבל מה שאירע היה מילכוד במלוא מובנה של המילה. הוא מיהר ל־התקשר עם עורך-דין שיעץ לו לפנות לשלטונות הצבא ולבקש רשות יציאה מהארץ.

מאחר שהוא רשום בתיקי משרד-הפנים כאזרח ישראלי, הרי אם ירצה בכך או לא, אין לו אפשרות לעשות דבר כנגד זה. כאזרח ישראלי חל עליו חוק שירות ביטחון. עד לשנת 1970 היה סעיף בחוק זה שאיפשר לשרהביטחון לשחרר מחובת שירות צבאי אזרחים ישראליים בעלי נתינות כפולה. אולם ב-1970 בוטל החוק, וסמכותו של שרהביטחון לשחרר אזרחים משירות צבאי הוכללה בהגדרה כללית, לפיה משחרר שרהביטחון משירות כזה, לפי שיקול-דעתו, אזרחים ערבים של המדינה, למשל.

לרודולף לא נותרה ברירה אלא לבקש שיתרור מחובה בגיוס תוך הנמקה כי מעולם לא ידע כי הוא אזרח ישראלי, כי אינו דובר עברית וכי אין הוא רוצה לשרת בצה"ל. הוא שלח בקשה כזו בראשון ל־אוקטובר השנה. אלא שהיא לא הגיעה מעולם לדיון. שכן ב־6 באוקטובר פרצה המלחמה ומיד לאחריה קיבל רודולף ציגיוס 13 בנובמבר. הוא ניהל אומנם לעזוב את הארץ לפני מועד זה, בדרכונו הגרמני, אבל נעצר בתחנת הגבול, שם בוטלה אשרת התייר שלו לישראל. ב־13 בחודש זה נאלץ רודולף להתגייס וללבוש מדים של צה"ל. כל טענותיו והסברים כי הוא "נחטף" לצבא בניגוד לרצונו ומבלי לדעת בכלל שהוא אזרח ישראלי, לא חועילו.

מוראי רודולף שוורצבוים

ככל הנראה היה זה אביו של רודולף שסייע לגיוסו המהיר. האב הגיע בעקבות בנו לישראל, וכאשר נוכח כי רק גיוס לצה"ל עלול להפריד בין בנו לבין הצעירה הגרמנית שבחברתו, מיהר כנראה להודיע למשרד-הפנים על כוונתו להסוך לתושב ישראלי. היה זה סיוע נוסף להוכחת אזרחותו של רודולף. על התערבותו של האב מאחורי הקלעים מעידה העובדה שיחד עם קבלת צו הגיוס לצה"ל, קיבלה גם קורטה רוזל, ידידתו, הזמנת משרד-הפנים. כאשר הוטיעה שם, כנדרש, נאמר לה כי עליה לעזוב מיד את הארץ משום שתוקף אשרת הביקור שלה פג ואין כל כוונה להאריך לה אותה.

"מדוע?" שאלה קורטה.

"מפני שאת נוצרית!" היתה התשובה.

אחרי שפנתה לעורך-דין, הסכים משרד-הפנים ל־האריך לה את אשרת הביקור בארץ, אולם עתה נמסר לה כי אם לא תעזוב את הארץ כנדרש, יהיה צורך לגרשה בכוח.

"אני מתבייש עתה כיהודי", אמר רודולף, "שיהודים אחרים החיים במדינה זו מכניסים אותי ואת אהובתי לצרות כאלה. אינני יודע מה לעשות. אינני מבין איך אפשר לחטוף אותי ולגייס אותי בניגוד לרצוני ולקבוע בצורה חד-צדדית שאני אזרח ישראלי. אין לי שום כוונה לשרת בצה"ל. אני ארעיש עולמות, ואזעיק את דעת-הקהל בעולם נגד אי-צדק זה. לא איכפת לי אם ישימו אותי בכלא בגלל זה".

בינתיים נמסר לרודולף כי עומדים לצרף אותו ליחידת תותחנים קרבית.

השבוע חזר לישראל יהודה כגן, ירקן מגבעתיים, שישב עשר שנים במחנות-הסגר סובייטים, משום שחזר לבריית-המועצות אחרי שברח משם והסך לאזרח ישראלי. סיפורו מתפרסם במקום אחר בגיליון זה (עמודים 22-20). דעת-הקהל והעיתונות בישראל חתריעו נגד העוול הבלתי-אנושי שנעשה לאיש, בגלל ניצול סעיף יבש בחוק הסובייטי. השבוע הסתבר כי אותו מילכוד, האפשרי לפי החוק הסובייטי לגבי מי שחיה אזרח סובייטי בעבר, ייתכן גם לפי חוקי מדינת-ישראל, תקובעים באופן שרירותי וחד-צדדי מי הוא אזרח המדינה.